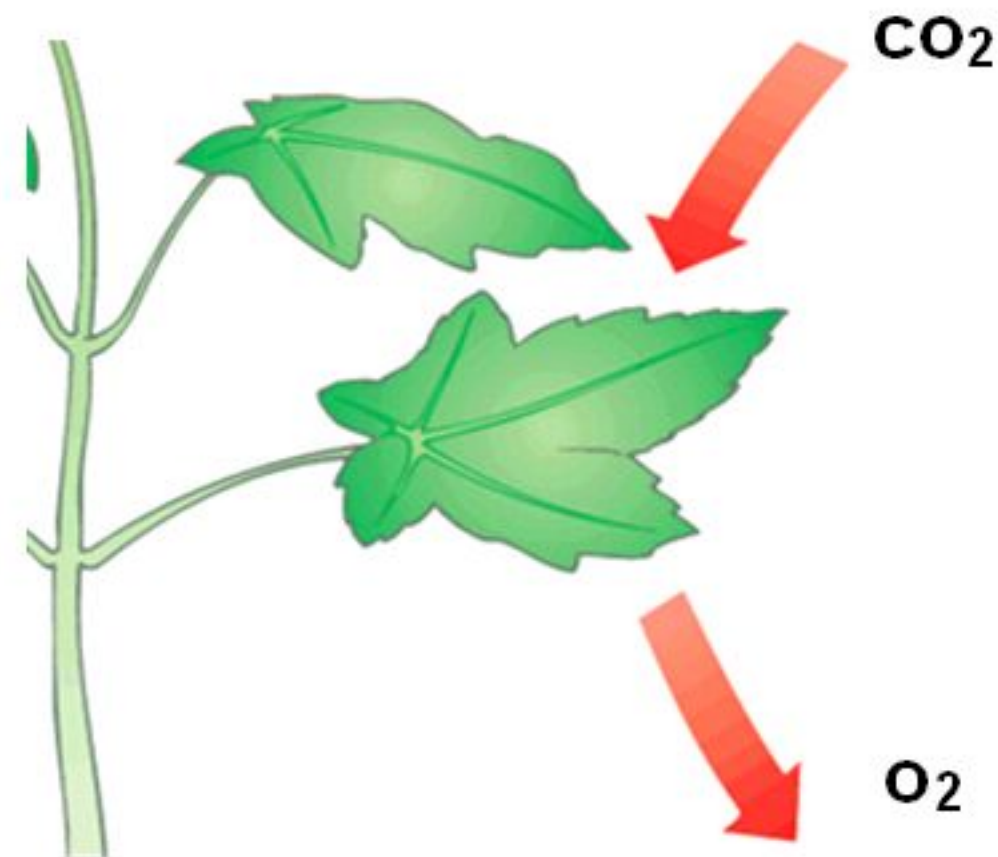

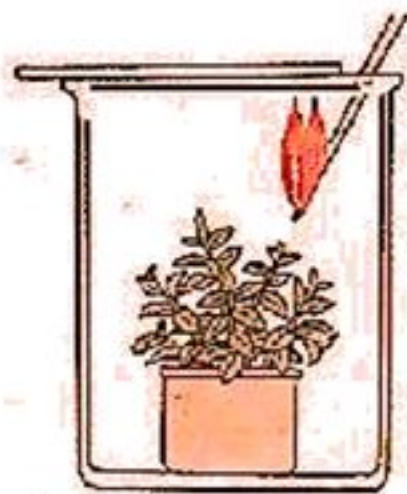
Ýapraklaryň ýagtylykda kömürturşy gazyny sorup alyşy we kislorody bölüp çykaryşy

Ýaprak ösümligi iýmit bilen üpjün edýän agzadyr. Kök ösümligi topraktan iýmitlendirýär, ýaprak bolsa howadan. Ösümlükler mineral duzlary köki bilen topraktan alýar, emma organiki maddalary özleri emele getirýärler. Organiki maddalara krahmal, ýag, belok we beýlekiler degişlidir.

Ýaşyl ýapraklarda krahmal diňe ýagtylykda emele gelyär. Krahmal emele gelen wagtynda ösümligiň ýapraklary kömürturşy gazyny sorup alýar we kislorody bölüp çykarýar.

Fotosintez

Kömürturşy gazy ýapragyň öýjüklerindäki hlorofil dänejikleriniň içinde suw bilen birleşýär. Onuň netijesinde ilki bilen şeker, soňra krahmal emele gelyär.

Gün şöhlesinden peýdalanyp ýaşyl ösümlikleriň organiki däl maddalardan organiki maddalary emele getirip bilmeklerine fotosintez hadysasy diýilýär.

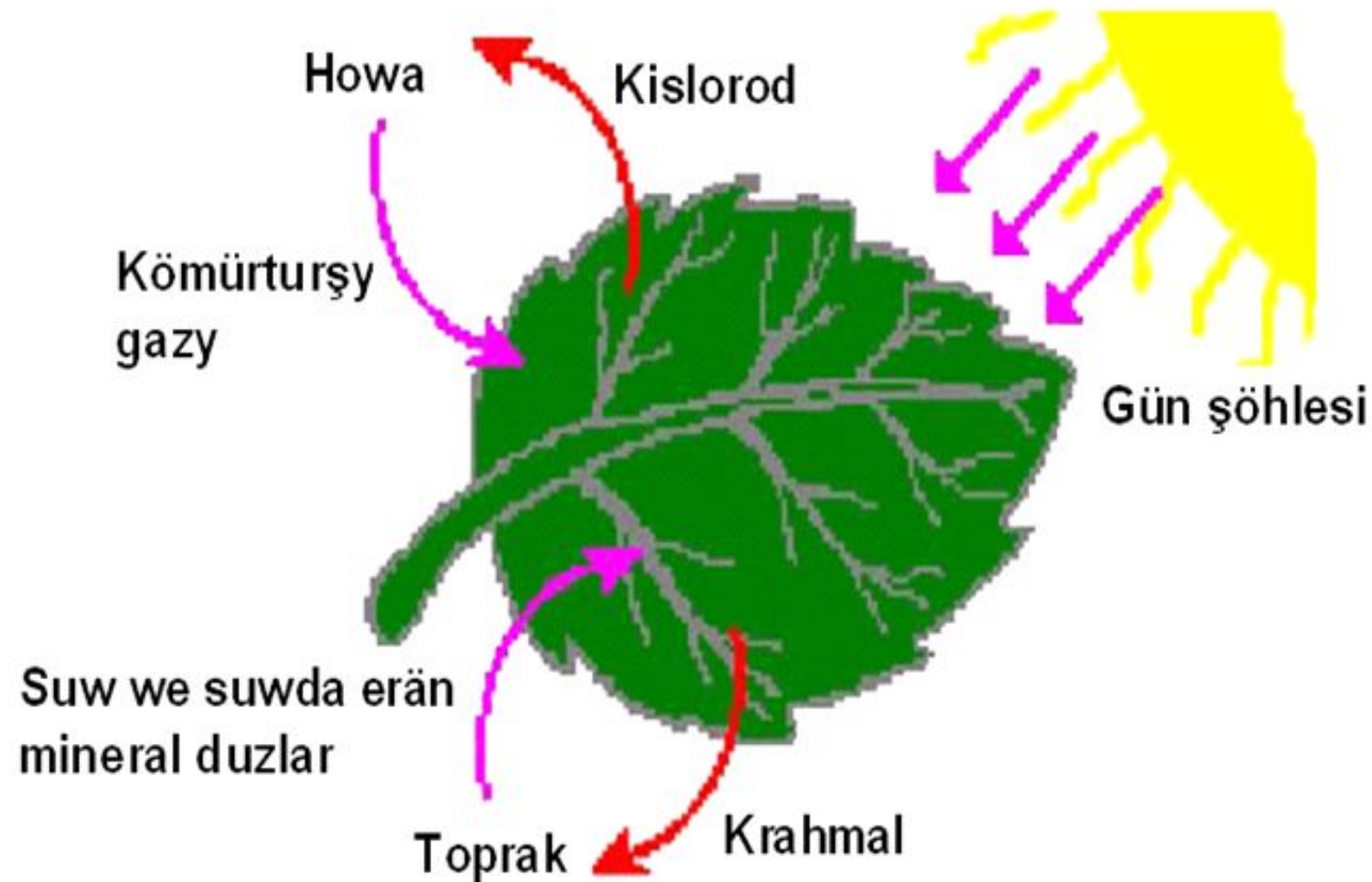
Fotosintez netijesinde erkin kislorod bölünip çykýar.

Ýagtylykda ösümlüklerde iki sany gapma-garşylykly hadysalar bolup geçýär.

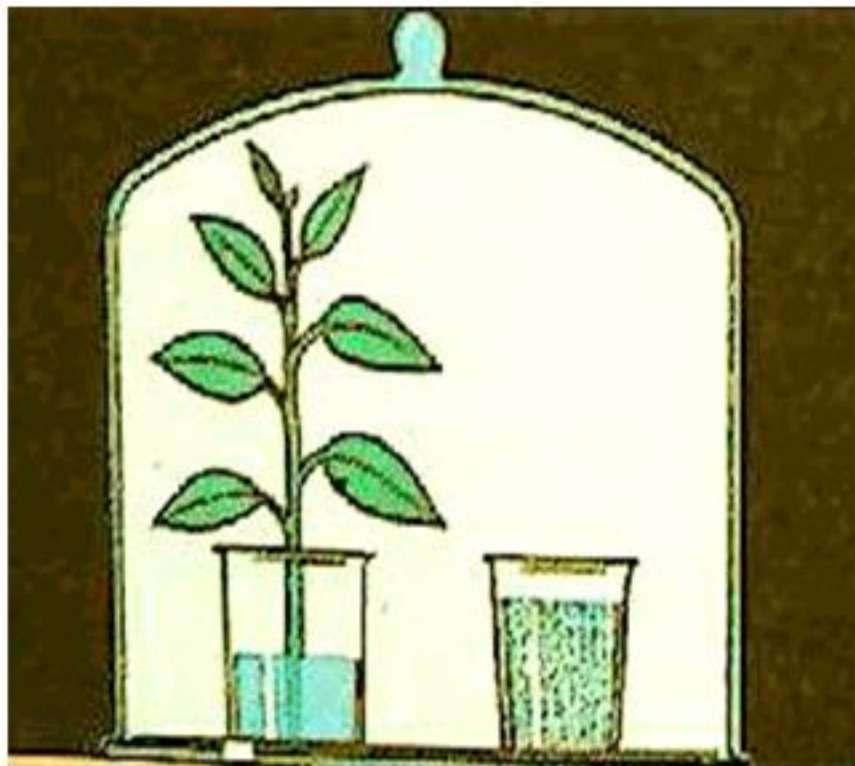
Birinji hadysa - **fotosintez**.

Ikinji hadysa - **dem almak**.

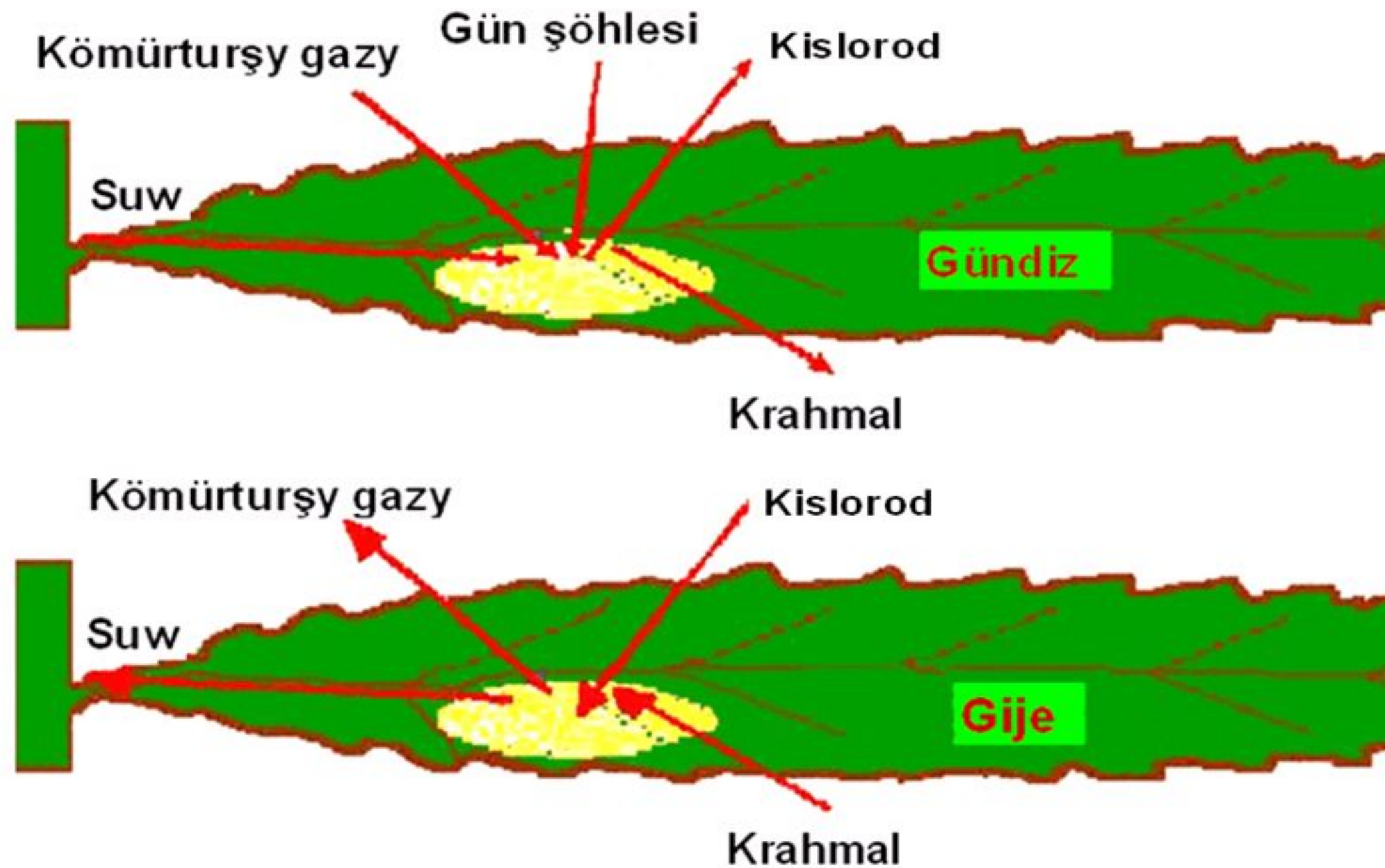
Ýapraklaryň dem alşy

Ösümlükler diňe iýmitlenmän dem hem alýarlar. Ösümlükler gije-gündiz howadan ýapragy bilen dem alýarlar. Ösümlük dem alanda edil adamlar we haýwanlar ýaly kislorody kabul edip, kömürturşy gazyny daşyna çykarýarlar. Ýapraklaryň dem alşyny gije ýa-da garaňky ýerde kesgitläp bolýar.

Ösümlük howadan iýmitlenende organiki maddalaryň mukdary artýar. Dem alanda bolsa tersine, organiki maddalar dargap, olaryň mukdary azalýar.

Ösümlikleriň fotosintez hadysasynda kabul edýän kömürturşy gazynyň mukdary, ösümlikleriň dem alma hadysasynda bolup çykarýan kömürturşy gazynyň mukdaryndan ep-esli köpdür.

ÝUMUŞ

**Ösümlikleriň howadan
iýmitlenişiniň we dem alyşynyň
tapawudyny görkezýän şu
tablisany dolduryň**

Hadysalar	Haýsy gaz siňdirilýär?	Haýsy gaz bölünip çykarylýar?	Haýsy wagtda bolup geçýär?	Ýagtylyk gerekmi?
<i>lýmitleniş</i>				
<i>Dem alyş</i>				

ÝUMUŞ

Suratda görkezilen hadysany düşündiriň

